



Velebitska gušterica

Iberolacerta horvathi (Méhely, 1904)

Engleski naziv: Horvath's Rock Lizard

Sinonimi: *Lacerta horvathi* Mehely, 1904

Razred: Reptilia, gmazovi, reptiles

Red: Squamata, ljuskavci, scaled reptiles

Porodica: Lacertidae, gušterice, true lizards

Globalna kategorija ugroženosti: NT

Europska kategorija ugroženosti: NT

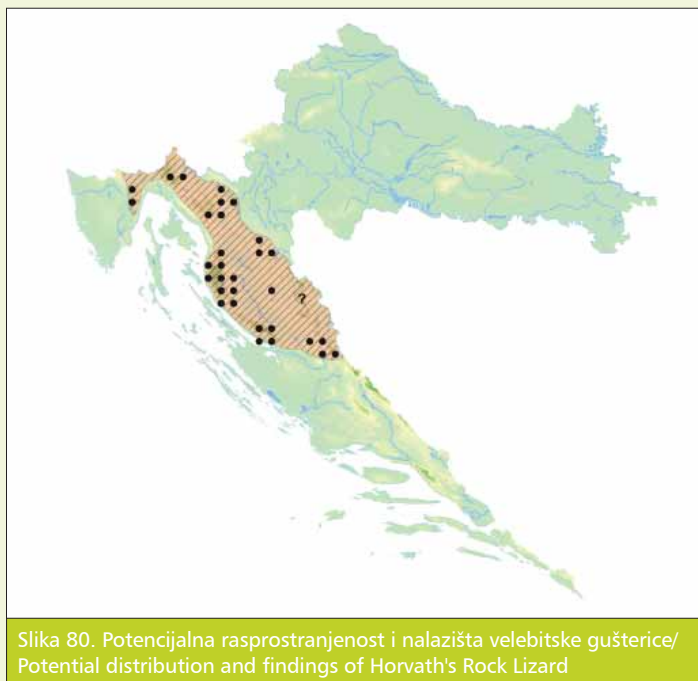
Mediterranska kategorija ugroženosti: NT

Nacionalna kategorija ugroženosti: gotovo ugrožena, NT [B1+2b(iii)]

Rasprostranjenost u svijetu i u Hrvatskoj: Velebitska gušterica je planinska vrsta rasprostranjena na uskom pojasu koji se proteže od istočnih Alpa do sjevernih Dinarida (Radovanović, 1964). Prisutna je u Alpском dijelu Italije, Slovenije, Austrije i Njemačke. U Sloveniji je do sada zabilježena u Julijanskim Alpama, Trnovskom gozdu, Snežniku, Dovžanskom Gorgu, planinama Karavanke te u Dinaridima (Krofel i sur., 2009; Cafuta, 2010). Ova vrsta je opisana s područja Jasenka (Mertens i Müller 1928) te se prvotno smatralo da nastanjuje samo područja Gorskog kotara i Velebita, no kasnije je pronađena i na području Plitvica (Karaman, 1921) i Učke (Mertens, 1937). Tijekom posljednjeg desetljeća, velebitska gušterica je pronađena na velikom broju novih lokaliteta (Cabela i sur., 2002, 2004; Žagar i sur., 2007; Žagar, 2008; Krofel i sur.,



Slika 79. Velebitska gušterica/
Horvath's Rock Lizard/
Iberolacerta horvathi
SNIMIO/PHOTO BY DUŠAN JELIĆ



Slika 80. Potencijalna rasprostranjenost i nalazišta velebitske gušterice/
Potential distribution and findings of Horvath's Rock Lizard

2009; Cafuta, 2010) što upućuje na još uvijek nedovoljno poznavanje njene rasprostranjenosti. U Hrvatskoj je prisutna na području Učke, Gorskog kotara, Kleka te Velebita.

Trend populacije: Ova vrsta ima rascjepkanu distribuciju u Europi i za sada se čini, iako su populacije međusobno udaljene, da su trendovi stabilni (Vogrin i sur., 2009) te je vrsta na odgovarajućem staništima relativno brojna. Populacije u Hrvatskoj se također mogu smatrati stabilnima.

Opis vrste: Velebitska gušterica duga je 6,5 cm od vrha njuške do nečisnice, a uključujući rep može narasti do 18,5 cm u dužinu. Ženke su prosjeku veće od mužjaka. Tijelo i glava ove vrste su relativno spljošteni i paralelni s podlogom. Leđna strana tijela je sive ili tamno sive boje s tamnim mrljama, a ponekada je na leđima prisutna i tamna pruga. Na

bokovima je prisutna smeđa pruga prošarana tamnijim mrljama i točkama. Vrat je uglavnom bijele boje bez točkica, dok je trbušna strana tijela blijeda ili svijetlo žuta, bez tamnih oznaka. Na vanjskom redu trbušnih pločica nalaze se plave točke, osobito kod mužjaka. Mlade gušterice su jednako obojeno kao i odrasle, a razlikuje ih jedino zelenkasta obojenost repa kod mladih jedinki (De Luca, 1989). Ova je vrsta vrlo slična zidnoj gušterici, *Podarcis muralis* (Laurenti, 1768), a razlikuje ih nešto spljoštenije tijelo kod velebitske gušterice te položaj nadnosnih ljuski koje su kod velebitske gušterice u doticaju, dok su kod zidne gušterice razdvojene.

Stanište i ekologija: Velebitska gušterica je planinska petrofilna vrsta koja nastanjuje vlažne, kamenite terene bogate procjepima, a siromašne vegetacijom poput stijena, suhozida te kamenih kuća. Ova vrsta naseljava ista staništa kao i zidna gušterica, no ipak postoji razlika u mikro-staništima. Budući da je bolji penjač, velebitskoj gušterici su dostupna mikro-staništa poput strmih golih stijena, na koje se zidna gušterica ne može popeti. S druge strane, na pogodnim staništima za zidnu guštericu, poput otvorenih kamenjara, veća i agresivnija zidna gušterica gotovo u potpunosti istiskuje velebitsku guštericu (Cabela i sur., 2007). Velebitska gušterica također obitava u otvorenim bukovim i crnogoričnim šumama iznad linije stabala. Najčešća je na planinama između 600 i 1200 m nadmorske visine, no pronađena je i na 200 m u području rijeke Kolpe u Sloveniji (Žagar, 2008) te na 2000 m nadmorske visine na planini Monte Ponza, na granici Slovenije i Italije (Bischoff, 1984b). Poput većine gušterica polaže jaja, i to u skupinama od 2–5 jaja iz kojih se mladi gušteri izlegnu nakon 5 do 6 tjedana (De Luca, 1992). Mladi gušteri spolnu zrelost dostižu za dvije godine. Razdoblje hibernacije kod ove vrste počinje relativno kasno, odnosno sredinom listopada, dok iz nje izlaze sredinom travnja (De Luca, 1992). Prehrana je vrlo varijabilna te uključuje kukce, lažipauke i pauke. Iako neka istraživanja prehrane ove gušterice ukazuju na naginjanje selektivnosti u prehrani (Capizzi, 1999), ipak se čini da unos plijena ovisi o dostupnosti istog (De Luca, 1992) te se može reći da je velebitska gušterica prehrambeni generalist.

NKS kod: B.1.; B.1.1.; B.1.1.1.; D.; D.2.1.; D.3.; E.4.

NATURA 2000 kod: 4060; 4070; 8120